

Dit voorjaar begint het werk aan een nieuw broedvogelatlaspject van Sovon. Districtscoördinator Toine Morel legt uit waarom de inzet van de vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken hierbij van groot belang is.

Toine Morel

Nieuw atlasproject broedvogels van SOVON in 1998 van start

SOVON start dit voorjaar met een nieuw Atlasproject om de verspreiding van de broedvogels in Nederland in kaart te brengen. Het project loopt van 1998 tot en met 2000. In dit artikel worden de aanleiding van het project, de methode, de organisatie en de mogelijkheden om deel te nemen toegelicht.

Waarom

In 1979 verscheen de vorige Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Het veldwerk hiervoor werd uitgevoerd in de periode 1973-77. Vijfentwintig jaar na het begin van het vorige project zijn er grote veranderingen opgetreden in de verspreiding van de broedvogels, niet alleen op landelijke maar ook op regionale schaal. Hoe staat het bijvoorbeeld met de verspreiding van de nachtegaal en van de groene specht? Waar komen nog geelgorzen voor in Nederland en in het Gooi, en om hoeveel broedparen gaat het? Om meer zicht te krijgen op dergelijke vragen en op de veranderingen in het verspreidingspatroon, die soms sluipenderwijs en soms grootschalig zijn opgetreden, wordt dit nieuwe project uitgevoerd.

Methode

Via een gestandaardiseerde methode is het de bedoeling de broedvogels in alle atlasblokken van Nederland te tellen. Het

Geelgors

veldwerk neemt per blok tenminste 25 uur in beslag. Het onderzoek bestaat uit een aantal onderdelen, namelijk:

- het opstellen van een zo volledig mogelijke soortenlijst per Atlasblok;
- het vaststellen van de relatieve dichtheden in acht kilometerhokken;
- het uitvoeren van een puntonderzoek;
- het verzamelen van aanvullende en losse waarnemingen.

Het eerste onderdeel is gericht op het opstellen van een zo compleet mogelijke soortenlijst van de broedvogels in een atlasblok. Een atlasblok heeft een oppervlakte van 5 x 5 kilometer en bestaat uit 25 kilometerhokken. In een atlasblok zijn vaak meerdere verschillende biotopen aanwezig. Voor het vaststellen van een volledige lijst is het zaak alle biotopen gedurende het

broedseizoen tenminste één en liefst meerdere malen te bezoeken. Ook de nachtvogels verdienen speciale aandacht. Tot de werkzaamheden hoort ook het bepalen van de broedzekerheid en het maken van een schatting van het aantal broedparen. Dit laatste gebeurt met een klassering.

Het tweede onderdeel bestaat uit een gestandaardiseerd onderzoek in acht kilometerhokken, die volgens een vast patroon worden aangewezen (géén vrije keuze mogelijk). Belangrijkste doel van dit onderzoek is het vaststellen van de "relatieve dichtheden" waarin broedvogels voorkomen. Het veldwerk per kilometerhok bestaat uit twee bezoeken van elk precies één uur en beperkt zich tot één veldseizoen. Voor de vergelijkbaarheid van de gegevens is het belangrijk dat de telinspanning overal gelijk is, zodat regionale verschillen kunnen worden vastgesteld. Bij dit kilometerhok is sprake van twee varianten: een uitgebreide variant (kwantitatief: een aantalschatting) en een eenvoudige variant (kwalitatief: d.w.z. soort is aan- of afwezig).

Het derde onderdeel bestaat uit een puntonderzoek. In het middelpunt van de acht aangewezen kilometerhokken vindt gedurende exact vijf minuten een telling plaats van alle waargenomen soorten binnen een cirkel

van circa 200 meter. Het punt-onderzoek wordt binnen de tijdspanne (1 uur) van het hok-bezoek uitgevoerd en vindt dus ook tweemaal in het broedseizoen plaats.

Het vierde onderdeel betreft het insturen van losse waarnemingen, die een belangrijke aanvulling kunnen opleveren in het completeren van de soortenlijst per atlasblok.

Voor iedere deelnemer aan het project is een uitgebreide handleiding beschikbaar.

Organisatie

Voor het Atlasproject heeft SOVON als landelijk coördinator Jan-Willem Vergeer aangesteld, die werkzaam is op het SOVON-kantoor in Beek-Ubbergen. Van hieruit vindt de professionele coördinatie van de werkzaamheden en de communicatie plaats. Daarnaast zijn er nog 19 vrijwillige Atlas-Districtscoördinatoren aangesteld, die het veldwerk in hun regio coördineren.

Deelname

Iedereen die de vogels in zijn of haar omgeving goed kent (en bekend is met vogelgeluiden), kan deelnemen. Voor mensen die minder ervaring hebben in het tellen van vogels of het herkennen van geluiden, biedt het project een kans om dit te leren. Bij de start van het project zijn er nog veel Atlasblokken in het werkgebied van uw vogelwerkgroep beschikbaar en dus nog volop mogelijkheden om deel te kunnen nemen aan dit uitdagende project. Voor de aanvang van het broedseizoen 1998 zou ik, als coördinator van het district Utrecht, graag in contact willen komen met enthousiaste deelnemers, die een Atlasblok voor hun rekening willen nemen. Wilt u meer informatie of nadere bijzonderheden weten, bel mij dan even, bij voorkeur tussen

20 - 21 uur 's avonds. Wanneer u wilt deelnemen, zal ik zorgen voor de handleiding, formulieren en het kaartmateriaal van het atlasblok dat u wilt tellen.

Atlas-Districtcoördinator voor het district 10: Utrecht en omgeving Toine Morel
1e Brandenburgerweg 10
3721 MJ Bilthoven
tel: 030-2211479